

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

Серія «Лауреати літературних премій»

Тамара Горіха Зерня

Лауреат
Шевченківської
премії-2022

Бібліографічний
СПИСОК

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Відділ наукової інформації та бібліографії**

Серія: Лауреати літературних премій

**Тамара Горіха Зерня – лауреат
Шевченківської премії-2022**

Бібліографічний список

Запоріжжя
2022

УДК 016:821.161.2

Г69

Тамара Горіха Зерня – лауреат Шевченківської премії–2022 : бібліографічний список / КЗ «ЗОУНБ» ЗОР, від. наук. інформації та бібліографії ; [уклад. І. Поправка]. – Запоріжжя : [ЗОУНБ], 2022. – 24 с. – (Лауреати літературних премій).

© Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека, 2022.

© І. Поправка, укладання, 2022.

*«Ми не можемо чекати вічність,
доки народиться новий український Ремарк.»*

Тамара Горіха Зерня

Тамара Горіха Зерня (справжнє прізвище Тамара Анатоліївна Дуда) - українська письменниця, перекладачка, волонтерка, лауреатка премії «Книга року ВВС» 2019 року («Доця»), лауреатка Шевченківської премії-2022.

В життєвій історії кожного письменника є багато цікавих подій, про які хоче знати кожний його прихильник. Кожна творча людина здійснює свій творчий процес в певних жанрах, деякі працюють під псевдонімами, деяким щастить побачити екранізацію свого твору. Деякі письменники в своєму активі мають такі книги, яким не страшні роки, -вони будуть актуальними завжди.

Самоусвідомлення себе на тлі сучасних подій (2014-2022 рр.) проходить рефлексію відповідальності, моральної причетності до долі ближнього, до долі нації, до долі держави. Національна гідність і самоповага – це атрибути національної самосвідомості, тобто осмисленого, «когнітивного» ставлення до себе, до свого народу, своєї держави, історії, культури, мови.

Слово - це та субстанція, що акумулює в собі творчу енергетику нації. І той, хто сповна розуміє це, - вже неординарна особистість.

Творчість Тамари Горіха Зерня – це спадщина, яку вона залишить майбутній генерації українців. В її творах – думки, сподівання, мрії, філософські роздуми. Творча спадщина письменниці – назавжди: її твори як цемент для зв'язування воедино української політичної нації в непростий період історії держави.

Народилася майбутня письменниця 5 січня 1976 року в Києві, в інтелігентній родині. Батько – відомий фізик, член-кореспондент Академії наук України, мати – викладачка математики в школі. Тамара Дуда закінчила Український гуманітарний ліцей (1992) потім вступила до Інституту журналістики Київського університету (1993), навчалася в Київському міжнародному університеті (2003–2005). Працювала

журналісткою та завідувачкою відділу в газеті «Українське слово», дописувала для видань «Україна молода» та «Дзеркало тижня». Більше двадцяти років займається перекладами економічних текстів з англійської.

Заміжня, має трьох дітей. Старша донька письменниці – Марія Гуриш – вчителька історії. Молодші діти – чотирнадцятирічна Оксана та шестирічний Марко.

На Тамару Дуду чекала звичайна доля звичайної інтелігентної жінки. Але настав листопад 2013 року, події якого переросли в рік 2014 і змінили історичний хід України. Революція Гідності залишила глибокий, визначальний і незабутній слід в історії. Не в прийнятих документах – папір все стерпить, не в прізвищах лідерів – вони змінювалися і будуть змінюватися. Ідеали Революції, надії й рішення разуче змінили ментальність Тамари Дуди, розпочали і продовжують формувати нову політичну ідентичність українців. Тамара Дуда це усвідомила і активно підтримувала Майдан.

2014 року вона вирішила стати волонтеркою. Письменниця згадувала: «Почалося зі шпитального волонтерства, із відвідування наших людей у шпиталі. Буквально пари візитів мені вистачило для того, щоб зрозуміти, що таке війна, – це не теракт, не захоплення заручників, не короткочасна подія. Там можна було побачити масштаб катастрофи» [18]. За власні кошти Тамара Дуда закуповувала захисні окуляри для військових, замовляючи їх у США, але потреб для фронту ставало все більше, а гроші дуже швидко закінчувалися. Тоді вона почала долучати своїх знайомих, а згодом і усіх небайдужих у соціальних мережах, аби зібрати потрібну суму для придбання найнеобхідніших речей хлопцям у зону АТО. «Я стала щасливою власницею кількох тисяч цих окулярів. У процесі розподілу цього багатства я познайомилася із величезною кількістю людей. За один неповний місяць я перетворилася із інтроверта, який сидить і займається перекладами, на якогось божевільного логіста, експедитора і дуже комунікативну людину» – пізніше розповідала Тамара Дуда в одному з інтерв'ю [13].

Тоді ж, 2014 року, з'являється псевдонім – «Горіха Зерня», за яким у мережі Фейсбук робила дописи волонтерка Тамара Дуда.

Сама письменниця розказувала, що її псевдонім з'явився випадково: вона програла дружню суперечку, і тому мала змінити профіль у фейсбуці. Тоді можна було раз на два місяці змінювати свій псевдонім. Вона довго не могла визначитись, але нарешті вибрала те, що перше спало на думку, думаючи що це ненадовго.

В волонтерському фронтовому середовищі волонтерський екіпаж Тамари Дуди почали називати «Горіховий екіпаж», «Горіха Зерня». І це слово увійшло в обіг. Її напарником був тоді лідер гурту «Широкий лан» Святослав Бойко, який коротко її називав «Горіхом». І ця назва прижилася. Тим більше, що Тамара Дуда навіть удостоїлася персонального вірша. «Один із поетів львівських написав цілий вірш про нас, де фігурував оцей горіх», – згадує Тамара Дуда [18]. 2016 року Святослав Бойко став її чоловіком, у подружжя народився син Марко.

За свою волонтерську діяльність Тамара Горіха Зерня була відзначена грамотою мера Києва.

На початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну створюється волонтерський фонд, який має назву «4.5.0». На гуманітарному складі цієї волонтерської спільноти працює Тамара Горіха Зерня разом із своєю подругою, видавницею Іриною Білоцерківською. Займаючись сортуванням продуктів та речей для нужденних, письменниця дізналась новину про присвоєння їй Шевченківської премії за дебютний роман «Доця».

Чоловік Тамари Горіха Зерня, Святослав Бойко, зараз перебуває на фронті.

Літо родина проводить у Сварковому на Глухівщині, звідки батьки її мами.

Тамара Горіха Зерня полюбляє українську кухню. Колекціонує вишиванки та предмети побуту.

*«Війна — це закритий чоловічий клуб, тільки жінкам чомусь
рикошетом прилітає.»*

Тамара Горіха Зерня

Роман «Доця» стала справжнім гучним дебютом: Книга року, за версією ВВС (2019), має відзнаку Львівського книжкового форуму, першу премію Черкаського книжкового форуму, спеціальну премію від критиків «ЛітАкценту», також видання опинилося серед фіналістів Всеукраїнського рейтингу «Книга року» і увійшло до фінального списку творів, які претендують на екранізацію.

Працюючи над книгою, авторка зустрічалася з багатьма біженцями і військовими, які були вихідцями з окупованих територій та були очевидцями подій на Сході України. Тамара Горіха Зерня підняла всю можливу інформацію в інтернеті від 2014 року. У книзі дуже багато епізодів, моментів, більшість із яких насправді відбувалась з реальними людьми.

Літературознавець Ростислав Семків відзначив, що роман «Доця» Тамари Горіха Зерня – «це пронизливий, емоційно напружений, динамічний текст із мозаїчною структурою» [47].

Тамара Горіха Зерня має чітку проукраїнську позицію: «Я дуже хочу, щоб наші письменники, професійні, знані, знову й знову поверталися до теми війни, щоб це не була резервація» [18]. На її думку, «ми не виграємо війну, якщо будемо її замовчувати в інформаційному та культурному полі» [12].

Прототипом головної героїні роману є реальна людина, її звати Наталя, і «Ельф» – це її справжній позивний. Вона виконувала відповідальну роботу, була координатором, розвідником, організатором. Саме тому багато чого з її історії використано для написання книги.

Літературний критик Ганна Улюра у своїй рецензії на роман «Доця» зазначає: «Убивають, борються, виживають тут – жінки. Це роман про війну. В його основі – історії реальних людей, осмислені і перекомпоновані авторкою. Це добрий в літературному сенсі роман. І нестерпна в людському сенсі історія. Коротше, саме так: це роман про війну. І говорить до нас із нього жінка-боєць» [53].

І хоч авторка не була в Донецьку після окупації, але завдяки свідченням людей, які виїхали, і тих, хто лишився, зуміла відтворити картину життя міста. Через те дуже незначна частина книги є вигадкою. «Я хочу змусити максимальну кількість людей, яка купить цю книгу, опинитися у шкурі людей, які жили в той час на Донбасі, пропустити через себе, подивитися своїми очима на ці події», – вважає авторка [11].

Молоде київське видавництво «Білка» на чолі з Іриною Білоцерківською, яку знала Тамара Горіха Зерня ще за волонтерською роботою, взялося за видання дебютного роману письменниці-початківця.

Назви самої книги довго не було, і тільки тоді, коли видавниця сказала, що на ранок має бути назва, саме наступного ранку воно і з'явилося: «І вранці, ще не розплющивши очей, уже мала в голові слово «Доця». Іншого варіанту просто не було» [12].

Цікаво, що авторка відмовилась від свого фото та біографії на обкладинці книги, вважаючи, що це буде відволікати читача від змісту самої книги. У романі використані знімки воєнного фотографа Дмитра Муравського, які, безсумнівно, доповнюють книгу. Сама обкладинка книги є дуже символічною, бо виконана у вигляді різнокольорового вітражу, із зображенням обличчя реальної молодої жінки – Наталі Наумовій-Реєнт, волонтерки та режисерки.

Видавець, директорка видавництва «Білка» Ірина Білоцерківська зазначає: «У всіх, хто прочитав «Доцю», не виникає питань, чому вийшла ця книга. «Доця» чіпляє абсолютно всіх, але різним. Для мене це дуже метафорична книжка» [25].

Тамару Горіха Зерня часто питають, чи буде продовження «Доці», на що авторка відповідає: «Люди, ми живемо з вами у продовженні. Ми безпосередні глядачі та співучасники цього продовження» [9].

Події у романі розгортаються в Донецьку протягом весни–літа 2014 року. Як зазначає сама авторка, ««Доця» є документальною книгою, наскільки це можливо для художньо твору. Кожен діалог чи епізод відбувався в реальному житті, хай навіть не в тому місці й не в той час» [1, С. 4]. Книга є тонким поєднанням життєвої історії і реальних подій в Україні того періоду. Розповідь йде від імені головної героїні книги - молодої дівчини, яка родом із міста Дубровиців, що в Рівненській

області. У героїні книжки справді немає імені, її називають «Ельф», а інші, хто знає її краще, кличуть якимось по-рідному і домашньому – «доця».

Батько, не змігши впоратись з власною самотністю, спочатку пив, а потім, продавши квартиру, зробив польську візу та поїхав за кордон. Отак, у сімнадцять років, дівчина переїхала до своєї бабусі у Донецьк, в другий свій дім. І як каже сама героїня: «Я ще довго залишалася чужою для цього міста, воно мене все ще лякало і насторожувало. Але щось змінилось. Дім, у якому ти плакала, уже ніколи не буде зовсім чужим» [1. С. 17]. Люди, поряд з якими вона пережила аварію на шахті ім. Засядька, поєднали її з цією землею назавжди. Це стало відліком нового життя дівчини, вона перестала бути чужою, вона стає своєю для тих, хто поруч.

Дівчина стає успішною молодою художницею, її вітражі мають шалений успіх в Україні та за кордоном. Її творчість і талант вражають багатьох галеристів та шанувальників мистецтва. І незабаром вона вже керує цілою майстернею, у якій працюють її колеги-однодумці.

Та починається війна, місто стає іншим, потроху і назавше. І все навколо стає іншим: «Усі змінилися. Я перестала впізнавати тих, з ким жила і працювала останні десять років. Крім того, я їх відверто боялася» [1. С. 50]. Адже війна змушує людей проявляти найкращі та найгірші свої людські якості.

Попри всі складнощі, дівчина разом зі своєю бабусею Ольгою Іванівною лишаються у Донецьку. Бабуся категорично відмовляється виїжджати з міста, адже «могили не пускають»: «І мамка тут. І баба, Царство їм небесне, коло неї, на старому кладовищі. І мене туди покладуть, і це правильно. Ви ж не просто так воюєте, а за свою землю. А своя земля тільки тоді своя, коли її наші знизу підпирають» [1. С. 238–239].

Разом зі своїми друзями головна героїня книги стає на захист рідної землі. Беручи участь в акціях та митингах, згодом долучається до волонтерства, ризикуючи власним життям, доставляє для бійців конче необхідні їм речі. Це дуже небезпечно, кожен виїзд на передову – це ризик для життя. В одному з таких виїздів героїня отримує тяжке поранення і якимсь дивом лишається живою.

До цієї тендітної, на перший погляд, молодій жінки тягнуться оточуючі її люди, шукають в неї допомоги, захисту. І, незважаючи на усякі труднощі, вона завжди готова допомогти, вселяє надію на майбутнє.

Емоційно насичений епізод з її знайомою багатодітною Лідією, яку чоловік із своєю матір'ю виганяє на вулицю. Страшний приголомшливий відчай цієї жінки, яка у своєму горі дійшла до самого краю – готова вкоротити собі віку. І тут головна героїня пропонує Лідії розчавити один за одним повне відро яєць. Та головне, що після цього Лідія «не накине петлю на шию, а вийде з ванни й завалиться спати. А завтра буде новий день» [1. С. 171]. На думку Оксани Забужко, «за саму лиш цю сцену я би внесла «Доцю» Тамари Горіха Зерня <...> у список обов'язкової до читання мемуаристики – і не тільки української» [22].

Доця рятує дівчину, яку звалтували, бере участь у надскладній операції з врятування Комара, який залишився, щоб працювати на наших, привозить їжу та теплі речі тим, хто їх потребує, та багато іншого. Здається, що в ній зосереджена якась неймовірна надприродна сила. «Тому що за мною тіні жінок, які ступали слід у слід, і всі сліди зійшлися в один», – так міркує головна героїня [1. С. 260].

Тамара Горіха Зерня відзначає: «І ця людина, перемагаючи власних демонів, долаючи власні страхи, вивільняє, проявляє найкращі свої риси і той потенціал, який, можливо, ніколи не відкрився би світові, якби не ці жахливі події довкола нас. Великою мірою це – і про Україну, і метафорично про конкретну людину» [16].

Закінчується роман страшною смертю друзів головної героїні, усі, хто були поряд з нею, лишають її. Помстившись убивцям за своїх друзів, вона їх і ховає. Ніби усе її минуле життя залишається позаду. Немає ніяких шляхів повернення. Дівчину мучать думки: «Знову і знову згадуючи, як усе було, я ставлю собі запитання: а де та точка, у якій ще можна було переграти? Де те останнє роздоріжжя, на якому ми могли повернути ліворуч, а не перти плугом, попри знаки?» [1. С.272]. Як можна було змінити минуле, що потрібно було для цього зробити. Відповіді немає, одні спомини. І лишається жити попри все, всупереч всьому.

«Ця книга – гімн людському духу. Це історія людини, яка переросла себе в надзвичайно тяжких обставинах. Історія людини, яка перемогла, хоча напочатку гри, чи війни, у неї були дуже скромні карти. Тим не менше, ця книга описує історію духовного розквіту й укріплення жінки, яка розкриває характер і дух цієї людини, а також тих, хто з нею» [34].

«Доця» — зворушливий твір про любов, віру у свою справу, патріотизм і справжню дружбу.

І як зазначено в анотації до роману, «ця книга назавжди змінила того, хто її написав, і змінить кожного, хто її прочитає. Бо війна – це коли ти їси землю. І що важливіше, коли годуєш землею» [1. С. 2]. Безперечно, книга змінює уявлення про війну, дає поштовх до дії.

Наразі видавництво «Білка» здійснило вже четверте видання книги.

Роман «Доця» був включений у каталог видань Українського інституту книги для перекладу на іноземні мови.

Вже з'явився переклад книги англійською, німецькою та польською мовами.

Роман «Доця» у польському варіанті «*Sóreczka*» вийшов у перекладі Марціна Гачковського у видавництві Wydawnictwo KEW. «Я упевнена, що поляки, які прочитають цю книжку, стануть ближчими до нас. Вони, можливо, побачать щось своє у цій історії, якісь свої виклики і перемоги, свої завдання», – зазначає авторка книги [16].

З романом вже ознайомилися декілька режисерів, в майбутньому планується екранізація.

У 2022 році Тамара Горіха Зерня за роман «Доця» стала лауреатом найголовнішої нагороди України – Шевченківської премії.

Сама авторка відзначала: «Я не розраховувала на аж такий гучний успіх першої книги. У мене були свої амбіції, але вони обмежувалися тим, що знайдеться хоча б хтось, хто захоче її прочитати. Коли ти пишеш книгу, особливо першу, то немає жодних гарантій, що її хтось захоче прочитати. І весь час, який ти працюєш над текстом, – ти працюєш у повітря, працюєш авансом, не розраховуючи на жодну віддачу. Ти її закінчуєш тільки тому, що маєш якісь зобов'язання, відповідальність перед своїми героями та перед історією, перед собою. Тому що неможливо було її не написати» [9].

*«Мені хочеться підтримати людей,
які підійшли до краю, стоять над прірвою...»*

Тамара Горіха Зерня

У 2021 році у видавництві «Білка» вийшов другий роман Тамари Горіха Зерня – «Принцип втручання». Нова книга письменниці – це психологічна драма, створена у жанрі іронічного детективу. Писалася ця книга протягом року.

Як зазначає авторка, у книзі присутня тема «співіснування світу, який уже відвоював або воює, і світу, який досі не почав воювати і заперечує сам факт війни. Ці два світи живуть в одній країні, одному місті, перетинаються на одній крихтній «сцені» роману» [33].

На думку авторки, головна героїня книги Станіслава – «це нова героїня для сучасної української літератури. Такий типаж буде швидко поширюватися і стане популярним. Бо відповідає тому, що відбувається навколо» [49].

Станіслава втратила на російсько-українській війні чоловіка. Він загинув, повоювавши кілька днів. І тому єдиним спасінням для неї стала робота. Ця самодостатня тридцятилітня жінка є доцентом кафедри вищої та прикладної математики у столичному університеті.

Стосовно образу Станіслави авторка зазначає, що «це збірний образ. Під час написання у мене в уяві стояла реальна жінка, і не одна. Намагалася писати про тих, кого знала й бачила. Особливо про людей, які воювали або мають посттравматичний стрес» [49]. Тамара Горіха Зерня з великим задоволенням пише про свою героїню, не приховуючи її розум. Станіслава показує читачам, що відбувається, через призму своїх спостережень і відчуттів, підштовхуючи читача до особистих висновків.

На прохання знайомої Станіслава вирушає у місто свого дитинства на Черкащину, де й відбуваються події роману. «Україна сама по собі унікальна, а Черкащина – це найбільш дивовижний, загадковий край – все найцінніше, найбільш таємниче, драматичне, що ставалося в Україні, ставалося на Черкащині. Не випадково це і батьківщина Шевченка, і Богдана Хмельницького, це і Холодний Яр, і ціла низка важливих подій.

Не випадково черкащани, місцеві жителі відрізняються від усіх інших», – зауважує письменниця [14].

У старовинному замку будуть проходити урочистості на честь весілля сина власника. Підозрюють, що зі шлюбом не все чисто. Адже дівчина швидко прийняла рішення, не попередила і не запросила близьких. Таке враження, що її примусили. Станіслава, удаючи із себе помічницю кухаря та офіціантку, повинна спостерігати за онукою своєї знайомої, яка є нареченою, та з'ясувати, чи не загрожує нареченій небезпека.

Протягом тижня кожен розкривається по-своєму, і люди стають іншими, коли залишають будинок. Авторка книги зазначає: ««Принцип втручання» присвячений таким людям, які створюють проблеми, людям, для яких муки власної совісті є сильнішими за всі інші неприємності, що може підкидати зовнішній світ» [14].

У творі не згадується назва замку. Є тільки підказка: це замок з єдиногом. (Графський герб з єдиногом прикрашає головний фасад Мисливського палацу Шувалова в місті Тальне Звенигородського району Черкаської області).

«Принцип втручання» – це класичний детектив, дія якого відбувається у реальному, а не вигаданому замку, а персонажі книги доволі впізнаванні, адже багатьох Тамара Горіха Зерня списувала з людей, яких вона знала. У детективі є відносно вузьке коло підозрюваних осіб, є нагнітання інтриги: чи станеться вбивство, чи ні. Друга частина книги містить натяки, які дають читачу учасники сюжету, щоб читач спробував здогадатися, хто злочинець, – своєрідна гра між авторкою і читачами. Тамара Горіха Зерня прагне, аби людина, яка читатиме, увімкнула всю свою фантазію, щоб стати співавтором цієї історії, щоб побачити її, прожити. Адже, за словами письменниці, там є всі умови для того, щоб людина читала і фантазувала.

Загалом, «Принцип втручання» настільки просякнутий інтелектом авторки, що цим не можна не захоплюватися. Кожній деталі тут приділена особлива увага з притаманною жінці турботою, а у фіналі всі пазли чітко стають на свої місця, створюючи цілісну картину.

Відповідь на головне запитання: «Втручатися чи не втручатися» – Тамара Горіха Зерня залишає на власний розсуд кожного, адже зовнішні речі досить мінливі, а насправді важливі речі – у нас всередині, і одна з цих речей – це голос совісті. Недарма паралельно з основними подіями, які розгортаються у конкретному місці, читач знайомиться з внутрішнім світом головних героїв, усвідомлює вплив війни на долі персонажів, на психіку, на світосприйняття.

«Зараз ми сіємо зерно, яке потім знайдуть інші люди. Захочуть зібрати, перемолоти і щось із нього спекти. Навіть якщо це будемо не ми. Навіть якщо через роки наші терзання, твори та мрії будуть здаватися наївними, романтичними чи короткозорими» [49]. «Я не вважаю себе деміургом чи творцем світів, а радше каналом комунікації, через який певні історії та ідеї проходять до тих людей, яким вони потрібні» - підсумовує Тамара Дуда – Тамара Горіха Зерня [33].

Твори

1. Доця / Тамара Горіха Зерня. — К. : Білка, 2019. — 288 с.*
2. Принцип втручання / Тамара Горіха Зерня. — К. : Білка, 2021. — 272 с.

З перекладацького доробку

3. Твен М. Жанна д'Арк : особисті спогади про Жанну д'Арк сьєра Луї де Конте, її пажа і секретаря, у вільному перекладі зі старофранцузької на сучасну англійську мову Жана-Франсуа Альдена, виконаному з неопублікованого рукопису, що зберігається в Національному архіві Франції : [роман] / Марк Твен ; [пер. з англ. Т. Горіха Зерня]. — К : Пропала грамота, 2021. — 431 с.
4. Щоденник піхотинця Гарріса : (записані у віці 95 років) / за ред. Генрі Керлінга, есквайра, капітана 52-го піхот. полку, авт. праці «Іоанн, король Англії» ; пер. з англ. Тамари Горіха Зерня. — К. : Пропала грамота, 2021. — 141 с.

Про життя та творчість Тамари Горіха Зерня

5. Про присудження Національної премії України імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 9 березня 2020 року № 118 : [у т. ч. Дуді Тамарі (Тамара Горіха Зерня) - за роман «Доця»] // Президент України. Офіційне інтернет-представництво : [сайт]. - URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1182022-41617>

---

* З фондів Запорізької ОУНБ

6. Адаменко О. «Письменниця Тамара Горіха Зерня розповіла про село, «Доцю» і майбутній детектив» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Томарою Горіха Зерня / провела Олена Адаменко] // SumyToday : [інформаційний портал]. — Дата публікації: 19.09.2020. — URL: <https://sumy.today/interview/8489-pysmennytsia-tamara-horikha-zernia-rozpovila-pro-selo-dotsiu-i-maibutnii-detektyv.html#>
7. Герасименко Н. Тамара Горіха Зерня. Доця: жінка на війні [Електронний ресурс] // Літературна Україна : [сайт]. - Дата публікації: 06.05.2020. — URL: <https://litukraina.com.ua/2020/05/06/tamara-gorikha-zernja-docja-zhinka-na-vijni/>
8. Горіха Зерня Т. «Було відчуття, що треба хапати цю війну пошвидше – повною ложкою» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Томарою Горіха Зерня / провела Ірина Басенко] // Ukrainian People : [сайт]. — Дата публікації: 24.12.2019. — URL: <http://surl.li/coxhm>
9. Горіха Зерня Т. «Для мене війна є важливою частиною нашого буття» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Софія Челяк] // Суспільне Культура : [сайт]. — Дата публікації: 24.06.21. — URL: <https://suspilne.media/141948-dla-mene-vijna-e-vazlivou-castinou-nasogo-butta-intervu-z-tamarou-gorikha-zerna/>
10. Горіха Зерня Т. «Доцю» не просто читають, а переправляють на окуповані території» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Любов Загоровська] // Generation I : [медіа-проект]. — Дата публікації: 22.11.20. — URL: https://www.generation-i.org/post/tamara_horikha_zernya
11. Горіха Зерня Т. «Ми з мою героїнею свідомо переїхали в Донецьк» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Дар'я Куренная] // Радіо Свобода: Донбас.Реалії : [сайт]. — Дата публікації: 13.12.2019. — URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30324618.html>
12. Горіха Зерня Т. «Ми не виграємо війну, якщо замовчуватимемо її в культурному полі» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / спілкувалися Ірина Троскот і Марія Семенченко] // ЛітАкцент : [сайт]. — Дата публікації: 23.04.2020. — URL:

- <http://litakcent.com/2020/04/23/tamara-goriha-zernya-mi-ne-vigrayemo-viynu-yakshho-zamovchuvatimemo-yiyi-v-kulturnomu-poli/>
13. Горіха Зерня Т. «На війні витончується межа між світами» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Ольга Герасим'юк] // BBC Україна : [сайт]. — Дата публікації: 23.12.19. — URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50895657>
  14. Горіха Зерня Т. «Принцип втручання» присвячений людям, для яких муки совісті є сильнішими за інші неприємності [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Ольга Квятковська] // Нова Доба : [сайт]. — Дата публікації: 25.11.21. — URL: <http://surl.li/ckari>
  15. Горіха Зерня Т. «У моїй голові знову пасуться сторонні люди...» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіхом Зерня / підготувала Ганна Чуприна] // Миг — 2021. — 2 дек. (№48). — С. 25.*
  16. Горіха Зерня Т. «Це війна – цивілізаційна» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Марія Семенченко] // Наше слово : [сайт]. — Дата публікації: 24.04.2022. — URL: <https://nasze-slowo.pl/tamara-goriha-zernya-czya-vijna-czyvilizacijna%EF%BF%BC/>
  17. Горіха Зерня Т. «Через 10 років про війну знатимуть виключно з книжок» [Електронний ресурс] : [розмову з Тамарою Горіха Зерня / провела Ірина Кміть] // Вікна : [сайт]. — Дата публікації: 17.07.2020. — URL: <https://vikna.if.ua/news/category/all/2020/07/17/112207/view>
  18. Горіха Зерня Т. «Я дуже хочу, щоб наші письменники знову й знову поверталися до теми війни» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / модераторкою розмови виступила Олена Гусейнова] // LB.ua : [сайт]. — Дата публікації: 16.08.2020. — URL: <http://surl.li/bwqoa>
  19. Горіха Зерня Т. «Які неймовірні речі люди зараз дізнаються про себе!» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / спілкувалася Марія Семенченко] // Kyiv Daily : [сайт]. — Дата публікації: 08.06.2022. — URL: <https://kyivdaily.com.ua/tamara-goriha-zernya/>

20. Гребенюк Т. Роман «Доця» Тамари Горіха Зерня: стратегії творення ефекту співпричетності [Електронний ресурс] / Т. Гребенюк // *Studia Ukrainica Posnaniensia*. — 2021. — № 21(8). — Р. 203–213. - URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/26290/23991>
21. Долгушина І. Дім, у якому ти плакала, уже ніколи не буде зовсім чужим [Електронний ресурс] / Інна Долгушина // *ВВС Україна* : [сайт]. — Дата публікації: 04.11.19. — Читацька рец. на кн. : Доця / Тамара Горіха Зерня. — К.: Білка, 2019. — 288 с. — URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50287695>
22. Забужко О. «У війни – жіноче обличчя» [Електронний ресурс] : [у т. ч. про роман Тамари Горіха Зерня «Доця»] / О. Забужко // *Новости Спектр* : [сайт]. — Дата публікації: 17.07 2019. — URL: <https://spektrnews.in.ua/news/u-v-yuni---zh-noche-oblichchya---oksana-zabuzhko/82764#gsc.tab=0>
23. Зінчук І. «Доця» – книга, яка назавжди змінить кожного, хто її прочитає [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з авторкою роману Тамарою Горіха Зерня / провела Ірина Зінчук] // *Армія FM* : [сайт]. — Дата публікації: 31.07.2019. — URL: <https://www.armyfm.com.ua/docya---kniga-yaka-nazavzhdi-zminit-kozhnogo-hto-ii-prochitaye/>
24. Кандул С. Тамара Горіха Зерня та її «Доця» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провів Сергій Кандул] // *Gel[:b]lau* : [сайт]. — Дата публікації: 06.03.2020. — URL: <https://gelblau.net/blog/gelblaublog/tamara-gorikha-zernja-ta-jiji-docja/>
25. Квятковська О. «Доця» – книга одночасно і про війну, і не про війну [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Ольга Квятковська] // *У вирі мистецьких подій* : [блог]. — Дата публікації: 23.12.19. — URL: <https://olga-kvyatkovska.blogspot.com/2019/10/dotsia-knyha-odnochasno-i-pro-viinu-i-ne-pro-viinu.html>
26. Коваленко О. Авторка літературної сенсації 2019 року Тамара Горіха Зерня переживає карантин у селі на Сумщині [Електронний ресурс] : [розмову з Тамарою Горіха Зерня / провела Оксана

- Коваленко] // Данкор онлайн: [сайт]. — Дата публікації: 17.05.2020. — URL: <http://dancor.sumy.ua/articles/leisure/315130>
27. Кокора А.-Л. «Прощення дають після каяття. Перед українцями ніхто на колінах не стоїть» [Електронний ресурс] : [роздуми Тамари Горіха Зерня про життя, та сьогодення України] / А.-Л. Кокора // Gazeta.ua: [сайт]. — Дата публікації: 02.06.2022. — URL: <http://surl.li/cckpe>
28. Коцарев О. «Доця»: пригодницький роман про війну, який «проситься» в серіал [Електронний ресурс] / О. Коцарев // Texty.org.ua : [сайт]. — Дата публікації: 17.02.2020. — URL: https://texty.org.ua/articles/99927/Doca_prygodnyckyj_roman_pro_vijn_u_jakyj_prosytsya-99927/
29. Куренная Д. Наші бійці побачили, що вони можуть перемагати – волонтерка: Що штовхає волонтерок кинути всі сили з родини на допомогу військовим? Волонтерка Тамара Дуда, більш відома у фейсбук-спільноті як Горіха Зерня розповіла про це в інтерв'ю «Громадському радіо» [Електронний ресурс]: [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Дар'я Куренная] // Громадське радіо: [сайт]. - Дата публікації: 24.12.2014. — URL: hromadske.radio/podcasts/donbas/nashi-biyci-pobachyly-shcho-vony-mozhut-peremagaty-volonterka
30. Лазуткін Д. На її місці [Електронний ресурс] : [розмову з Тамарою Горіха Зерня / провів Дмитро Лазуткін] // Dwutygodnik.com : [сайт]. — Дата публікації: 05.2022. — URL: <https://www.dwutygodnik.com/artykul/10080-%D0%9D%D0%B0-%D1%97%D1%97-D0%BC%D1%96%D1%81%D1%86%D1%96.html>
31. Липовик В. Те, що піднімає наш дух [Електронний ресурс] : [у т. ч. про роман «Доця» Тамари Горіха Зерня] / В. Липовик // Чорноморські новини : [електрон. версія]. — 2022. — 24–26 берез. (№ 21–22). — URL: <https://chornomorka.com/archive/22344-22345/a-15884.html>
32. «ЛітАкцент року – 2019»: відгуки журі. Номінація «Проза» [Електронний ресурс] : [у т. ч. про роман «Доця» Тамари Горіха Зерня] // ЛітАкцент : [сайт].—Дата публікації: 19.01.2020. — URL:

- <http://litakcent.com/2020/01/19/litaktsent-roku-2019-vidguki-zhuri-nominatsiya-proza/>
33. Макарик В. Про волонтерів, донецьку «Доцю» і новий «Принцип втручання» [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Віталіна Макарик] // Слово Правди : [сайт]. — Дата публікації: 02.07.2021. — URL: <https://slovopravdy.com.ua/provolonteriv-donetsku-dotsyu-i-novuj-pryntsyp-vtruchannya/>
  34. Матвійчук Я. Письменниця Тамара Горіха-Зерня під обстрілами дізналась про здобуття Шевченківської премії [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провела Ярина Матвійчук] // VOA : [сайт]. — Дата публікації: 11.03.2022. — URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/tamara-goriha-zernya-shevchenkivska-premiya/6480366.html>
  35. Михайленко В. «Жанною д'Арк» Марка Твена можна замінити у шкільній програмі будь-що з російської класики : [Електронний ресурс] : [письменниця Тамара Горіха Зерня розповідає про книжки, які переклала для видавництва «Пропала грамота»] / Владислава Михайленко // Gazeta.ua : [сайт]. — Дата публікації: 01.07.2021. — URL: https://gazeta.ua/articles/events-journal/_zannoyu-dark-marka-tvena-mozhna-zaminiti-u-shkilnij-programi-budscho-z-rosijskoyi-klasiki/1039397
  36. Мігус С. «Доця» – історія про безумовну відвагу та любов до України [Електронний ресурс] / С. Мігус // Наше слово: [сайт]. – Дата публікації: 28.06.2020. – URL: <https://nasze-slowo.pl/doczya-istoriya-pro-bezumovnu-vidvagu-ta-lyubov-do-ukrayiny/>
  37. Онищенко О. Тонка стіна між нами і війною : [про волонтерську діяльність Тамари Дуди да Святослава Бойко] / Оксана Онищенко // Дзеркало тижня. — 2015. — 13–19 черв. (№ 21). — С. 10.*
  38. Павлюк О. Тамара Горіха Зерня поділилася таємницями своїх героїв і презентувала нову книгу [Електронний ресурс] / О. Павлюк // Перша електронна газета : [сайт]. — Дата публікації: 13.09.2021. — URL: <http://surl.li/ckgwo>
  39. Петренко А. Перша книга, що стала хітом: київська письменниця презентувала роман про війну на Сході [Електронний ресурс] / Аліна

- Петренко // Зміст : [сайт]. — Дата публікації: 12.09.19. — URL: <http://surl.li/cipwt>
40. Петренко Т. Ісусе, синку: «Доця» як месія з Донбасу [Електронний ресурс] / Тетяна Петренко // Читомо : [сайт]. — Дата публікації: 26.02.2020. — URL: <https://chytomo.com/isuse-synku-dotsia-iak-mesiia-z-donbasu/>
41. Присівок Д. В. «Образ війни у романі Тамари Горіха Зерня «Доця» [Електронний ресурс] / Д. В. Присівок // International scientific and practical conference «Philological sciences, intercultural communication and translation studies: theoretical and practical aspects» : conference proceedings, February 26–27, 2021. — Venice : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2021. — P. 121-125. — URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/106/2869/6155-1>
42. Прокопенко І. Лауреатів Шевченківської премії нагородять після перемоги [Електронний ресурс] : [у т. ч. про роман «Доця» Тамари Горіха Зерня] / І. Прокопенко // Gazeta.ua : [сайт]. — Дата публікації: 17.03.2022. — URL: https://gazeta.ua/articles/culture-newspaper/_laureativ-sevchenkivskoyi-premiyi-nagorodyat-pislya-peremogi/1076355
43. Пухонська О. Я. Від історії до Донбасу: ідентичнісний простір війни в романі Тамари Горіха Зерня «Доця» [Електронний ресурс] / О. Я. Пухонська // Закарпатські філологічні студії. — 2021. — Вип. 15. — С. 207–212. — URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trphst_2021_15_41
44. Ренчка І. Є. Мовна поведінка та мовна стійкість українців в умовах російсько-української війни (за романом Тамари Горіха Зерня «Доця») [Електронний ресурс] / І. Є. Ренчка // Українська мова. — 2020. — № 3. — С. 75–91. — URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2020_3_8
45. Родик К. Містифікація як реалізм: правда в літературі : [про роман Т. Горіха Зерня «Доця»] / К. Родик // Україна молода. — 2020. — 1 лип. (№57). — С. 13.*
46. Sachaniuk S. Лауреатка Національної премії України імені Тараса Шевченка 2022 року Тамара Дуда презентувала в Ополі свій роман «Доця» польською мовою [Електронний ресурс] / Swietlana

- Sachaniuk // Radio Opole : [сайт]. — Дата публікації: 06.06.2022. — URL: <https://radio.opole.pl/582,694,nnn-nnnsn-znzn-lnn-nzn-nn-n-2022-nn-zn-n-znnn-z>
47. Семків Р. Нормально українська література востаннє функціонувала за гетьмана Івана Мазепи [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з літературознавцем Ростиславом Семківим, де у т. ч. згадується дебютний роман Тамари Горіха Зерня «Доця»] / провів Ілля Прокопенко] // Інтерв'ю з України : [сайт]. — Дата публікації: 06.02.2020. — URL: <https://rozmova.wordpress.com/2020/02/06/rostyslav-semkiv-4/>
  48. Скакун С. Авторка літературної сенсації 2019 року Тамара Горіха Зерня переживає карантин у селі на Сумщині [Електронний ресурс] / С. Скакун // Данкор онлайн : [сайт]. — Дата публікації: 17.05.2020. — URL: <https://dancor.sumy.ua/articles/leisure/315130>
  49. Старостенко С. «Героїня танцює на могилі Путіна. Нас чекає полька на руїнах імперії» – Тамара Горіха Зерня видала другий роман [Електронний ресурс] : [інтерв'ю з Тамарою Горіха Зерня / провів Сергій Старостенко] // Gazeta.ua : [сайт]. — Дата публікації: 16.07.21. — URL: <http://surl.li/cipta>
  50. Стецюк В. «Зеленьський» і «Доця» – не поза сценарієм [Електронний ресурс] / В. Стецюк // День : [електрон. версія]. — 2022. — 6 черв. — URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ukrayinci-chytayte/zelenskyu-i-dosya-ne-poz-scenariyem>
  51. Тамара Горіха Зерня [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія : [сайт]. — URL: <http://surl.li/cilyq>
  52. Трофименко Т. 5 книжок #підфорум: «бомба-ракета» від Люко Дашвар, дебют українки з Нідерландів, малий і «афганець», детектив-математичка та класика «крім Кобзаря» [Електронний ресурс] : [у т. ч. про книгу «Принцип втручання» Т. Горіха Зерня] / Т. Трофименко // Новинарня: [сайт]. — Дата публікації: 03.09.2021. — URL: <http://surl.li/cjxba>
  53. Улюра Г. «Доця»: Коли жінка убиває [Електронний ресурс] / Ганна Улюра // LB.ua : [сайт]. — Дата публікації: 03.10.2019. — Рец. на кн.: Доця / Тамара Горіха Зерня. — К.: Білка, 2019. — 288 с. — URL:

https://lb.ua/culture/2019/10/03/438650_dotsya_koli_zhinka_ubivaie.html

54. Чорнієвич М. «Щоб вижити, ти їстимеш землю. І годуватимеш землю» - як розгорялася війна на Донбасі [Електронний ресурс] : [презентація на Форумі видавців у Львові роману «Доця» Тамари Горіха Зерня] / М. Чорнієвич // Gazeta.ua : [сайт]. — Дата публікації: 24.09.2019. — URL: <http://surl.li/cmaxf>
55. Щур О. «Якої літератури потребуєш?..» [Електронний ресурс] : [у т. ч. про роман Тамари Горіха Зерня «Доця»] / О. Щур // ЛітАкцент : [сайт]. — Дата публікації: 24.01.2020. — URL: <http://litakcent.com/2020/01/24/yakoyi-literaturi-potrebuyesh/>

**Попередні видання серії
«Лауреати літературних премій»**

2014

Мирослав Дочинець – лауреат Шевченківської премії-2014
Патрік Модіано – лауреат Нобелівської премії-2014

2015

Юрій Буряк – лауреат Шевченківської премії-2015
Світлана Алексієвич – лауреатка Нобелівської премії-2015

2016

Боб Ділан – лауреат Нобелівської премії-2016
Орхам Памук – лауреат Нобелівської премії-2006

2017

Іван Малкович – лауреат Шевченківської премії-2017
Кадзуо Ісігуро – лауреат Нобелівської премії-2017

2018

Емма Андієвська – лауреатка Шевченківської премії-2018
Ольга Токарчук – лауреатка Нобелівської премії-2018

2019

Оксана Забужко – лауреатка Шевченківської премії-2019
Петер Гандке – лауреат Нобелівської премії-2019

2020

Тарас Прохасько – лауреат Шевченківської премії-2020
Маріанна Кіяновська – лауреатка Шевченківської премії-2020
Луїза Глюк – лауреатка Нобелівської премії-2020

2021

Оксана Луцишина – лауреатка Шевченківської премії-2021
Абдулразак Гурна — лауреат Нобелівської премії-2021

Тамара Горіха Зерня – лауреат Шевченківської премії-2022

Бібліографічний список

Укладач *І. Поправка*
Редактор Т. Пішванова
Фото: *Facebook / Тамара Горіха Зерня*

Наклад 10 прим.
Віддруковано у Запорізькій ОУНБ
просп. Соборний, 142, Запоріжжя, 69095

Відділ наукової інформації та бібліографії
Телефон: 787-53-57
Ел. пошта: bibliograf.zounb@gmail.com, bibliograf@zounb.zp.ua

**ЗАПОРІЖЖЯ
ПР. СОБОРНИЙ, 142
061 787 53 57**

**BIBLIOGRAF.ZOUNB@UKR.NET
BIBLIOGRAF@ZOUNB.ZP.UA**

**FACEBOOK.COM/BIBLIOGRAF.ZOUNB
YOUTUBE.COM/BIBLIOGRZOUNB**

ZOUNB.ZP.UA